

Sammanfattning

En arbetstagarorganisation har, i syfte att få till stånd ett kollektivavtal, varslat om stridsåtgärder mot ett av staten helägt bolag. Med anledning av varslat har en annan arbetstagarorganisation, som står i kollektivavtalsförhållande med bolaget, varslat om sympatiåtgärder mot bolaget. Arbetsgivarparterna har yrkat att Arbetsdomstolen genom interimistiskt beslut förklarar att sympatiåtgärderna är olovliga. Arbetsdomstolen har funnit att det inte föreligger något rättsligt hinder mot sympatiåtgärderna.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2012-02-03
StockholmBeslut nr 14/12
Mål nr A 21/12**KÄRANDE OCH GENSVARANDE**

1. Staten genom Arbetsgivarverket, Box 3267, 103 65 Stockholm
 2. Svevia AB, 556768-9848, Box 4018, 171 04 Solna
- Ombud för 1 och 2: arbetsrättsjuristerna Hedda Mann och Hanna Schmidt, Arbetsgivarverket, Box 3267, 103 65 Stockholm

SVARANDE OCH GENKÄRANDE

Facket för Service och Kommunikation (SEKO), Box 1105,
111 81 Stockholm
Ombud: förbundsjuristerna Sussanne Lundberg och Anneli Ohlsson
Anderbjörk, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155, 111 81 Stockholm

SAKEN

stridsåtgärder; nu fråga om interimistiskt beslut

Svevia AB (bolaget) bildades den 1 januari 2009 och är helt ägt av staten. Bolaget bedriver driftsentreprenad-, väg-, och anläggningsverksamhet. Tidigare bedrevs bolagets verksamhet under Vägverket Produktion som var en produktionsavdelning i myndigheten Vägverket, numera Trafikverket.

Bolaget är sedan den 1 januari 2009 medlem i Arbetsgivarverket och bundet av det centrala kollektivavtalet AVA, vilket Arbetsgivarverket har ingått med SEKO, OFR/S, P och O och Saco-S. Bolaget är även bundet av det s.k. Affärsverksavtalet (Svevia AVA), som ingåtts mellan på ena sidan bolaget och på andra sidan SEKO Svevia, Saco Svevia och ST Svevia. Affärsverksavtalet gäller fr.o.m. den 1 april 2011 med samma giltighetstid som det centrala Affärsverksavtalet.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet, som inte står i kollektivavtalsförhållande till bolaget, varslade den 5 januari 2012 om stridsåtgärder mot bolaget i syfte att få till stånd kollektivavtal.

SEKO varslade i en skrivelse den 20 januari 2012 bolaget om stridsåtgärder som skulle träda i kraft den 1 februari 2012 kl. 06.00. Skrivelsen har följande innehåll.

Varsel om sympatiåtgärder

Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads) har varslat om stridsåtgärder, se bilaga 1.

Med anledning av ovanstående varslar SEKO – facket för Service och Kommunikation om sympatiåtgärder i form av total arbetsnedläggelse, strejk för allt bygg och anläggningsarbete som utförs av SEKO:s medlemmar för SVEVIA AB (556768-9848) på arbetsplatsen Fyrishov i Uppsala.

Arbetsuppgifterna försätts även i blockad, vilket innebär att ingen får utföra arbetsuppgifter som omfattas av arbetsnedläggelsen. Blockaden innebär att stridsåtgärderna kvarstår även om annat företag övertar blockerat arbete. Sympatiåtgärderna träder i kraft tisdagen den 1 februari 2012 kl. 06.00 och gäller tills annat meddelas.

Yrkanden

Arbetsgivarverket och Svevia AB har den 30 januari 2012 väckt talan vid Arbetsdomstolen mot SEKO och yrkat bl.a. att domstolen ska förklara att SEKO:s stridsåtgärder är olovliga. Arbetsgivarparterna har vidare yrkat att Arbetsdomstolen interimistiskt förordnar för tiden intill dess tvisten slutligt har prövats att SEKO är förhindrat att vidta ifrågavarande stridsåtgärder, alternativt att redan påbörjade stridsåtgärder ska hävas.

SEKO har bestritt arbetsgivarparternas yrkande om interimistiskt förordnande. SEKO har för egen del yrkat genom genstämning att Arbetsdomstolen ska, även för tiden till dess målet slutligt avgjorts, förklara att SEKO är rättsligt oförhindrat att vidta stridsåtgärder i enlighet med varslet den 20 januari 2012.

Arbetsdomstolen har den 2 februari 2012 hållit särskilt sammanträde för behandling av yrkandena om interimistiskt förordnande. Vid sammanträdet har förbundet återkallat sitt genkärsmål, varvid arbetsgivarparterna uppgett att de inte har något att erinra mot att målet i den delen skrivs av från vidare handläggning.

Till utveckling av sin talan i fråga om interimistiskt förordnande har parterna anfört i huvudsak följande.

Arbetsgivarparterna

Bakgrund

Bolagets kärnverksamhet består i att utföra nybyggnation samt sköta drift, service och underhåll av Sveriges vägar och annan infrastruktur. Bolaget finns i hela Sverige och sysselsätter ca 2 800 medarbetare. Sedan den 1 januari 2009 är bolaget medlem i Arbetsgivarverket och skyldigt att följa Arbetsgivarverkets avtal. Bolaget är därför bundet av Arbetsgivarverkets kollektivavtal AVA med SEKO, OFR/S, P och O och Saco-S.

Angående partställningen

Arbetsgivarverket är som nämnts bundet av kollektivavtal med SEKO. Därtill finns ett lokalt kollektivavtal mellan bolaget och SEKO. Det lokala avtalet är i allt väsentligt en avskrift av AVA. Det lokala avtalet är således inte ett självständigt avtal, utan har slutits med stöd av och är kopplat till huvudavtalet AVA. Arbetsgivarparterna menar mot denna bakgrund att Arbetsgivarverket ska behandlas som en arbetsgivarorganisation i arbetstvistlagens mening. I vart fall ska Arbetsgivarverket anses som part jämte bolaget, eftersom Arbetsgivarverket har egna intressen i tvisten.

Bakgrunden till de statliga kollektivavtalen

De statliga kollektivavtalen har sin grund i 1965 års förhandlingsrättsreform som innebar att staten fick rätt att ingå kollektivavtal och att regler om stridsåtgärder blev tillämpliga även inom staten. En förutsättning för reformen var att staten redan träffat avtal med representativa motparter om förhandlingsordning m.m., det så kallade Slottsbacksavtalet. De fyra organisationerna nämns i prop. 1965:60 s. 58 och där framgår också att SEKO:s föregångare Statstjänarkartellen var en av dessa. Slottsbacksavtalet, numera Huvudavtalet, var en garant för att frågor om stridsåtgärder skulle hanteras på ett ansvarsfullt sätt, prop. 1965:60 s. 109. Man avvisade visserligen ett förslag om auktoriserade arbetstagarorganisationer men det framgår att lagstiftaren menade att förhandlingsarbetet på det statliga området skulle försvåras om ett stort antal föreningar uppträdde som förhandlingsparter och om anställningsvillkoren för likartade grupper skulle regleras i skilda avtal, prop. 1965:60 s. 124-125. Huvudavtalet ansågs motverka sådana olägenheter på olika sätt och togs in som en bilaga till propositionen.

En förutsättning för 1965 års förhandlingsrättsreform, dvs. rätten att på statens område ingå kollektivavtal och tillgripa stridsåtgärder, byggde således på förutsättningarna att förhandlingarna kanaliseras genom de i Huvudavtalet nämnda fyra huvudorganisationerna, däribland nuvarande SEKO.

Ombildningen av arbetsgivarorganisationen för det statliga området

I prop. 1993/94:77 föreslog regeringen att Statens Arbetsgivarverk skulle ombildas till en föreningsliknande konstruktion. Den nya arbetsgivarorganisationen för det statliga området skulle styras av övriga myndigheter i stället för av regeringen och riksdagen. På sid. 15 i nämnda proposition nämns att förutsättningen för 1965 års förhandlingsrättsreform var att konflikträtten hölls samman på central nivå inom respektive huvudorganisation. Det framgår vidare att regeringen inte avsåg att ta initiativ till förändring av grunderna för 1965 års förhandlingsrättsreform, prop. 1993/94:77 s. 21-22.

Arbetsgivarverket, som bildades år 1994, kunde därför sluta kollektivavtal om löner m.m. utan regeringens godkännande. Detta förutsatte emellertid, grundat på författning, att parterna begränsades till de parter som finns i Huvudavtalet. Denna princip gäller alltså och de statliga kollektivavtalen är slutna mot denna bakgrund. Arbetsgivarverket är därför förhindrat att sluta kollektivavtal med annan part än de som framgår av Huvudavtalet. Detta gäller även Arbetsgivarverkets medlemmar eftersom dessa är skyldiga att följa Arbetsgivarverkets avtal. De statliga kollektivavtalen är heltäckande, dvs. ska tillämpas för allt arbete inom avtalsområdet oavsett vilken fackförening den anställde tillhör. Samtliga parter i Huvudavtalet känner till Arbetsgivarverkets behörighet samt att avtalen är heltäckande. Yrkeskategorier som typiskt sett tillhör andra LO-förbund än SEKO, men för vilka avtalet med SEKO tillämpas, är exempelvis kock, kallskänka, husmor, barnskötare, snickare, målare och grafiker/tryckare. För de medlemmar i Arbetsgivar-

verket som inte lyder under regeringen, t.ex. bolaget, tillämpas en särskild förhandlingsordning som utgår från Huvudavtalet och de principer som nyss har redovisats.

Av SOU 2002:32 s. 66 framgår att det så kallade Slottsbacksavtalet var en förutsättning för 1965 års förhandlingsrättsreform och det erinras om att avtalet togs in som en bilaga i propositionen. Det framgår vidare att förhandlingsrätten för arbetstagare i staten sedan 1965 års förhandlingsrättsreform bygger på förutsättningen att förhandlingarna på den fackliga sidan förs av de tidigare nämnda huvudorganisationerna. Av utredningen framgår att Arbetsgivarverket enligt nu gällande ordning har avtal med OFR/S, P och O, Saco-S med sina respektive förbundsområden samt med SEKO (SOU 2002:32 s. 67). Därmed täcks enligt utredningen hela det statliga området in. 1965 års förhandlingsreform innebär således alltjämt att staten inte kan ingå kollektivavtal med någon annan organisation än de som nämns i Huvudavtalet. Detta medför konsekvenser för andra organisationer som försöker sluta avtal med staten.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att staten endast kan sluta kollektivavtal med de fyra parter som ingått huvudavtalet, dvs. SEKO inom LO, att de statliga avtalen är heltäckande för allt arbete, oavsett facklig tillhörighet, som utförs inom det statliga området samt att Arbetsgivarverket och dess medlemmar inte får eller kan ingå kollektivavtal med förbundet.

Undanträngande av befintligt kollektivavtal i strid med 42 § medbestämmandelagen

En stridsåtgärd får enligt 42 § medbestämmandelagen inte syfta till att undantränga befintligt kollektivavtal. Bolaget har, genom sitt medlemskap i Arbetsgivarverket, heltäckande kollektivavtal med Saco-S, OFR/S, P och O och SEKO. Det är i och för sig möjligt enligt medbestämmandelagen att ha två kollektivavtal för två förbund inom t.ex. LO:s område, dvs. ett för SEKO:s och ett för förbundets medlemmar. I den mån avtalen inte kan tillämpas parallellt gäller det först ingångna avtalet. Bolagets medlemskap i Arbetsgivarverket utesluter dock denna möjlighet eftersom Arbetsgivarverket endast får teckna kollektivavtal med Saco-S, OFR/S, P och O och SEKO. Detta framgår även av Arbetsgivarverkets stadgar.

Om bolaget ingår kollektivavtal med Svenska Byggnadsarbetareförbundet kan bolaget inte längre vara medlem i Arbetsgivarverket. Detta innebär i sin tur att inte enbart SEKO:s avtal utan även Saco-S, OFR/S samt P och O:s avtal trängs undan. Att detta även är ett direkt syfte framgår av formuleringen i den fjärde punkten avseende samtliga stridsåtgärder som varslades den 19 januari 2012 där det anges att stridsåtgärderna gäller tills vidare till dess att bolaget blir fullvärdig medlem i Sveriges Byggindustrier. Detta innebär att Svenska Byggnadsarbetareförbundet ställer krav på att bolaget ska lämna en viss arbetsgivarorganisation.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet har anförts att befintliga avtal inte undanträngs eftersom ett kollektivavtal med Svenska Byggnadsarbetare-

förbundet skulle tillämpas endast på det förbundets medlemmar. Detta bestrids dels för att Svenska Byggnadsarbetareförbundet har hävdad att det förbundet har avtalsrätten enligt LO:s organisationsplan gällande *arbetet* på Fyrishov, dels för att det förbundet har framfört till bolaget att dess avtal ska tillämpas på sådant *arbete* som faller inom avtalsområdet. Denna uppfattning har även SEKO uttryckt till bolaget. Detta innebär att avtalstillämpningen inte ska utgå från arbetstagarnas fackliga tillhörighet utan från vilken typ av arbete det är fråga om. Ett avtal mellan bolaget och Svenska Byggnadsarbetareförbundet skulle därför undantränga bolagets avtal med SEKO.

SEKO har uppenbarligen två oförenliga överenskommelser. Den ena består av en gränsdragningsöverenskommelse med Svenska Byggnadsarbetareförbundet som innebär en uppdelning av avtalsområdet beroende på vilken sorts arbete som utförs. Den andra består i ett kollektivavtal med bolaget som innebär ett heltäckande avtal utan begränsning. Bolaget är naturligtvis inte bundet av SEKO:s gränsdragningsöverenskommelse med Svenska Byggnadsarbetareförbundet. Det är oacceptabelt att SEKO:s dubbla överenskommelser nu ska drabba bolaget.

Åstadkomma ändring i befintligt kollektivavtal i strid med 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen

En stridsåtgärd får inte ha till ändamål att åstadkomma ändring i befintligt kollektivavtal enligt 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen. Det krävs inte att det föreligger ett kollektivavtal mellan bolaget och Svenska Byggnadsarbetareförbundet för att bestämmelsen ska bli tillämplig, utan det räcker att det får effekt på ett kollektivavtal som bolaget är bundet av. Bolaget har genom sitt medlemskap i Arbetsgivarverket ett heltäckande kollektivavtal med SEKO. Detta innebär att allt arbete som utförs av bolagets arbetstagare inom LO:s område täcks av detta avtal, vilket SEKO och Arbetsgivarverket är överens om. Även om Svenska Byggnadsarbetareförbundet inte uttryckligen har krävt att SEKO:s avtal ska ändras, innebär ett kollektivavtal mellan det förbundet och bolaget att innebörden i SEKO:s kollektivavtal förändras i grunden.

Sammanfattning av grunderna för talan

Stridsåtgärderna är olovliga såsom stridande mot 42 § medbestämmandelagen eftersom de syftar till att undantränga befintligt kollektivavtal med såväl SEKO som Saco-S, OFR/S, P och O. Stridsåtgärderna är vidare olovliga såsom stridande mot 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen eftersom de syftar till att åstadkomma en ändring i befintligt kollektivavtal.

SEKO

Bakgrund

Bolaget utför arbeten på Fyrishov i Uppsala. Arbetet är en del av uppförandet av den s.k. multihallen i Fyrishov och de anställda utför formning, armeringsarbeten och gjutning som ska bli grundplatta, väggar och första bjälklaget i betong. På arbetsplatsen arbetar sex anställda, varav tre är medlemmar i SEKO och övriga tre är medlemmar i Svenska Byggnadsarbetareförbundet.

Den 5 januari 2012 varslade Svenska Byggnadsarbetareförbundet om stridsåtgärder i form av total arbetsnedläggelse för samtliga medlemmar i förbundet på arbetsplatsen vid Fyrishov, fr.o.m. den 19 januari 2012. Samtidigt förklarades arbetet på arbetsplatsen i blockad. Anledningen till varslet var att bolaget vägrade teckna kollektivavtal med Svenska Byggnadsarbetareförbundet.

Den 6 januari 2012 hemställde Svenska Byggnadsarbetareförbundet om sympatiåtgärder från SEKO.

Den 19 januari 2012 trädde Svenska Byggnadsarbetareförbundets stridsåtgärder i kraft. Bolaget framförde inte någon fredspliktsinvändning vare sig före eller efter det att stridsåtgärderna trätt i kraft.

Den 18 januari beslutade SEKO, i anledning av Svenska Byggnadsarbetareförbundets begäran av den 6 januari 2012, att varsla om sympatiåtgärder och den 20 januari 2012 skickades varsel om sympatiåtgärder till bolaget. Varslet avsåg total arbetsnedläggelse för allt bygg- och anläggningsarbete som utförs av SEKO:s medlemmar för bolaget på arbetsplatsen Fyrishov i Uppsala. Varslet omfattade således tre personer och sympatiåtgärderna skulle träda i kraft den 1 februari kl. 06.00.

Den 19 januari 2012 varslade Svenska Byggnadsarbetareförbundet om utökade stridsåtgärder samt egna sympatiåtgärder i tre steg. Det ska påpekas att SEKO inte har varslat om sympatiåtgärder med anledning av dessa utökade stridsåtgärder.

Den 25 januari skickade bolaget fredspliktsinvändningar till Svenska Byggnadsarbetareförbundet och till SEKO.

SEKO bestrider att sympatiåtgärderna är olovliga.

Bolaget har i sin fredspliktsinvändning angivit att sympatiåtgärderna är olovliga i första hand för att de av Svenska Byggnadsarbetareförbundet varslade stridsåtgärderna är olovliga enligt 42 § medbestämmandelagen. SEKO gör gällande att Svenska Byggnadsarbetareförbundets stridsåtgärder är lovliga och att sympatiåtgärderna därmed också är lovliga.

I andra hand anser bolaget att sympatiåtgärderna är olovliga då de ”får till konsekvens att Svevias befintliga kollektivavtal med såväl SEKO (...)

undanträngs”. Detta bestrids. Svenska Byggnadsarbetareförbundet har krävt kollektivavtal för att tillvarata sina medlemmars intressen och för att bli erkänd som kollektivavtalspart. Vilken rättslig verkan detta avtal kommer att få bestäms genom rättsprinciper om konkurrens mellan olika kollektivavtal.

I tredje hand anser bolaget att sympatiåtgärderna är olovliga då de får till konsekvens att SEKO:s avtal med bolaget ändras. Bolaget påstår att parterna är ense om att SEKO:s avtal är heltäckande och utesluter andra förbund inom LO. SEKO delar arbetsgivarparternas uppfattning att avtalet är heltäckande, dvs. det kan tillämpas på alla arbetstagare med vissa undantag och all verksamhet inom avtalsområdet. Att något annat förbund ställer krav på kollektivavtal för sina medlemmar ändrar inte detta förhållande. Avtalet har inte innebörden att andra LO-förbund än SEKO skulle uteslutas från möjligheten att teckna avtal med bolaget. Det bestrids alltså att sympatiåtgärden kan få till konsekvens att SEKO:s avtal med bolaget ändras.

Till detta ska tilläggas att bestämmelsen i 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen inte avser en situation som den föreliggande. För att denna bestämmelse ska bli tillämplig krävs det att primäråtgärden syftar till att ändra kollektivavtal mellan parterna i primärkonflikten. Svenska Byggnadsarbetareförbundet har inte något kollektivavtal med bolaget, varför bestämmelsen inte blir tillämplig.

Sammanfattning av de rättsliga grunderna för bestridandet

SEKO vill först hänvisa till vad som sägs i Arbetsdomstolens beslut 2012 nr 13. Där sägs att det förhållandet att bolaget ägs av staten och genom sitt medlemskap hos Arbetsgivarverket må ha åtagit sig vissa skyldigheter "inte utgör skäl att bedöma tillåtligheten av de nu omtvistade stridsåtgärderna från andra utgångspunkter än de som redovisats ovan." Det innebär att tillåtligheten av stridsåtgärderna ska bedömas enligt regeringsformens och medbestämmandelagens regler samt AD 2005 nr 110.

SEKO har varslat om sympatiåtgärder som omfattar tre av SEKO:s medlemmar. SEKO har inte varslat om sympatiåtgärder beträffande de av Svenska Byggnadsarbetareförbundet den 19 januari 2012 varslade utökade stridsåtgärderna. Syftet med SEKO:s varslade sympatiåtgärder är uteslutande att stödja Svenska Byggnadsarbetareförbundets krav på att få teckna kollektivavtal för sina egna medlemmar. Bolaget har låtit Svenska Byggnadsarbetareförbundets stridsåtgärder träda i kraft utan att göra fredspliktsinvändning. Det var först när det förbundet varslade om utökning av sina stridsåtgärder som bolaget gjorde fredspliktsinvändning mot SEKO. Detta tyder på att även bolaget var av uppfattningen att sympatiåtgärderna var lovliga.

Arbetsdomstolen har i interimistiskt beslut den 1 februari 2012 (AD 2012 nr 13) funnit att det inte finns något rättsligt hinder mot de i Svenska Byggnadsarbetareförbundets varsel den 19 januari 2012, under rubrikerna Varsel 2 och Varsel 3, upptagna stridsåtgärderna. Skälet till beslutet är bl.a. att domstolen har funnit att det avtal som Svenska Byggnadsarbetare-

förbundet vill träffa med bolaget inte är avsett att tränga ut eller ändra de kollektivavtal som redan gäller för bolaget, som t.ex. avtalet med SEKO. Svenska Byggnadsarbetareförbundets syfte med varslet den 5 januari 2012 har inte varit något annat än syftet med varslet den 19 januari 2012. Detta innebär att även de stridsåtgärder som avses med varslet den 5 januari 2012 är lovliga. Således är även de av SEKO varslade sympatiåtgärderna lovliga.

Skäl

Arbetsdomstolen har att ta ställning till arbetsgivarparternas yrkande om att förbundet intill dess tvisten slutligt har prövats är förhindrat att vidta stridsåtgärder i form av sympatiåtgärder i enlighet med det varsel som SEKO utfärdade den 20 januari 2012. Med anledning av arbetsgivarparternas yrkanden väckte SEKO talan genom genstämning mot arbetsgivarparterna med yrkande om att domstolen skulle förklara att SEKO är oförhindrat att vidta sympatiåtgärder i enlighet med varslet. Vid det särskilda sammanträdet för behandling av frågan om interimistiskt beslut har SEKO återkallat genstämningen. Arbetsdomstolen anser att det i en situation som den föreliggande inte finns något hinder mot en prövning av arbetsgivarparternas yrkande om interimistiskt beslut.

De åtgärder i varslet som prövningen gäller är sympatiåtgärder i form av bl.a. total arbetsnedläggelse för allt bygg- och anläggningsarbete som utförs av SEKO:s medlemmar för bolagets räkning på arbetsplatsen Fyrishov. Enligt varslet skulle åtgärderna inledas den 1 februari 2012. Det är dock upplyst att åtgärderna är uppskjutna i avvaktan på domstolens ställningstagande.

Bakgrunden till stridsåtgärderna är följande. Bolaget bildades den 1 januari 2009 och är helt ägt av staten. Det har sitt ursprung i en produktionsavdelning hos dåvarande Vägverket. Bolaget är medlem i Arbetsgivarverket och bundet av kollektivavtal med bl.a. SEKO. Det avtalet är tillämpligt på det arbete som bolaget utför. Svenska Byggnadsarbetareförbundet har alltsedan bolaget bildades försökt att få till stånd ett kollektivavtal med bolaget. I samband med att bolaget engagerades i uppförandet av en multisporhall i Fyrishov och där utförde gjuteriarbete begärde Svenska Byggnadsarbetareförbundet förhandlingar med bolaget om tecknande av kollektivavtal. Sådana förhandlingar ägde rum den 3 januari 2012. De ledde inte till att något kollektivavtal tecknades. Den 5 januari 2010 varslade Svenska Byggnadsarbetareförbundet om stridsåtgärder avseende arbetsplatsen Fyrishov. Dessa åtgärder inleddes den 19 januari 2012. Dagen därpå, alltså den 20 januari 2012, utfärdade SEKO det varsel om sympatiåtgärder som angetts i det föregående och som nu ska prövas av domstolen.

Arbetsgivarverkets ställning som part i tvisten

Arbetsgivarparterna har anfört att Arbetsgivarverket intar ställning som part i tvisten och har därvid, som domstolen uppfattat saken, anfört bl.a. att verket utgör en sådan organisation som enligt 4 kap. 5 § arbetstvistlagen kan föra medlems talan i tvist om kollektivavtal. Det står dock klart att Arbetsgivarverket utgör en förvaltningsmyndighet och inte är en sådan sam-

manslutning av arbetsgivare som avses i 6 § medbestämmandelagen och som kan föra talan i Arbetsdomstolen för medlems räkning. En annan sak är att Arbetsgivarverket, och då som företrädare för staten som arbetsgivare, kan föra talan i tvist om kollektivavtal som staten har ingått. Som domstolen har uppfattat saken menar arbetsgivarparterna även att Arbetsgivarverket på grund av avtalsförhållandet mellan staten och SEKO kan föra talan i detta mål. De synes dock inte ha framställt något yrkande som tar sikte särskilt på Arbetsgivarverkets intressen. Oklarheten i arbetsgivarparternas talan i denna del gör att domstolen för närvarande lämnar saken därhän med de uttalanden som nu har gjorts.

Kort om parternas ståndpunkter

Arbetsgivarparterna har gjort gällande sammanfattningsvis följande. Svenska Byggnadsarbetareförbundets primäråtgärd syftar till att undantränga SEKO:s avtal och är därför olovlig enligt 42 § medbestämmandelagen. SEKO:s sympatiåtgärder är därmed olovliga enligt 41 § första stycket 4 medbestämmandelagen. Sympatiåtgärderna är vidare olovliga enligt 42 § medbestämmandelagen eftersom de får till följd att bolagets avtal med SEKO undanträngs. Vidare är åtgärderna olovliga enligt 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen eftersom de får till följd att kollektivavtalet mellan bolaget och SEKO ändras. Det avtalet har nämligen innebörden att det är heltäckande och utesluter att bolaget träffar kollektivavtal med även andra förbund inom LO.

SEKO har på sin sida anfört följande. SEKO har inget annat syfte med de varslade sympatiåtgärderna än att stödja Svenska Byggnadsarbetareförbundets krav på kollektivavtal för sina egna medlemmar. Som domstolen har funnit i avgörandet AD 2012 nr 13 är Svenska Byggnadsarbetareförbundets stridsåtgärder inte olovliga. Det är inte i något hänseende fråga om att kollektivavtalet mellan bolaget och SEKO undanträngs. Vidare är det inte fråga om att stridsåtgärderna syftar till ändring i det avtalet i strid mot 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen. Att det kollektivavtalet är tillämpligt på allt arbete inom avtalsområdet innebär inte, som arbetsgivarparterna har gjort gällande, att avtalet också har innebörden att andra organisationer utesluts från möjligheten till kollektivavtal med bolaget.

Är sympatiåtgärderna lovliga?

Enligt 2 kap. 14 § regeringsformen har en förening av arbetstagare rätt att vidta stridsåtgärder på arbetsmarknaden, om inte annat följer av lag eller avtal.

Regler om begränsningar i rätten att vidta stridsåtgärder finns i medbestämmandelagen. I 41 § anges i vilka fall fredsplikt råder för arbetstagare och arbetsgivare som är bundna av kollektivavtal. I ett av de s.k. punktförbuden i den bestämmelsen anges att en stridsåtgärd inte får vidtas för att åstadkomma ändring i kollektivavtalet. I ett annat av dessa punktförbud anges att stridsåtgärd inte får vidtas för att stödja någon annan, när denne inte själv får vidta stridsåtgärd. I 42 § första stycket medbestämmandelagen anges att en arbets-

givar- eller arbetstagarorganisation inte får anordna eller på annat sätt föranleda en olovlig stridsåtgärd eller genom understöd eller på annat sätt medverka vid en olovlig stridsåtgärd.

Arbetsdomstolen har i tidigare avgöranden tagit ställning till frågan om tillåtligheten av en stridsåtgärd när det har gjorts gällande att den syftar till att tränga undan eller ändra befintliga kollektivavtal. Domstolen har då sammanfattningsvis uttalat följande (se AD 2005 nr 110; jfr även de avgöranden som det där hänvisas till). Utgångspunkten är att en arbetstagarorganisation kan vidta stridsåtgärder till stöd för ett anspråk på kollektivavtal för ett tillämpningsområde där kollektivavtal redan gäller mellan arbetsgivaren och en annan arbetstagarpart, trots att det ytterligare kollektivavtalet strider mot det redan befintliga. Att avtalen strider mot eller är oförenliga med varandra är ett problem som löses inte genom förbud mot stridsåtgärder i syfte att få det senare avtalet till stånd utan genom rättsprinciper om konkurrens mellan olika kollektivavtal. Situationen är en annan i fall då stridsåtgärden framstår som ett angrepp på det redan befintliga avtalet. I ett sådant fall strider stridsåtgärden mot 42 § medbestämmandelagen. De situationer som avses är sådana där en utomstående arbetstagarorganisation inte enbart för egen räkning ställer krav på ett konkurrerande kollektivavtal utan uttryckligen fordrar att arbetsgivaren ska tillämpa det kollektivavtal som organisationen begär även på anställda som är medlemmar i den arbetstagarorganisation som är part i det redan befintliga kollektivavtalet och därmed bundna av avtalet.

I det nu föreliggande fallet kan Arbetsdomstolen inte på grundval av den hittills framlagda utredningen komma till någon annan uppfattning än att Svenska Byggnadsarbetareförbundets stridsåtgärder har syftat till att få till stånd ett kollektivavtal enbart för det förbundets egna medlemmar. Det finns därmed inget stöd för att dessa stridsåtgärder skulle vara olovliga. Detta leder till att SEKO:s sympatiåtgärder inte strider mot 41 § första stycket 4 medbestämmandelagen. Domstolen kan inte heller i övrigt finna att sympatiåtgärderna får till följd att avtalet mellan bolaget och SEKO undanträngs i strid mot 42 § medbestämmandelagen.

Slutligen har arbetsgivarparterna menat att sympatiåtgärderna är olovliga enligt 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen eftersom de får till följd att kollektivavtalet mellan bolaget och SEKO ändras. Enligt arbetsgivarparterna har kollektivavtalet den innebörden att parterna har uteslutit möjligheten för bolaget att träffa kollektivavtal med ett annat förbund inom LO. SEKO har på sin sida bestritt att kollektivavtalet har en sådan innebörd. Enligt Arbetsdomstolens mening ger den hittillsvarande utredningen i målet inte stöd för slutsatsen att kollektivavtalet i denna del har en sådan innebörd som arbetsgivarparterna har gjort gällande. Det är alltså inte visat att SEKO:s varslade åtgärder har till syfte att åstadkomma ändring i kollektivavtalet.

Arbetsdomstolen kommer sammanfattningsvis till slutsatsen att de invändningar mot sympatiåtgärdernas lovlighet som arbetsgivarparterna har framställt inte kan godtas. Arbetsgivarparternas yrkande om interimistiskt förordnande ska alltså avslås, vilket innebär att det för tiden intill dess tvisten slut-

ligt avgjorts inte finns något rättsligt hinder mot de i varslet den 20 januari 2012 angivna sympatiåtgärderna.

Arbetsdomstolens ställningstaganden

1. Arbetsdomstolen avskriver SEKO:s genom genstämmning väckta yrkanden från vidare handläggning.
2. Arbetsdomstolen avslår arbetsgivarparternas yrkande om interimistiskt förordnande.

Ledamöter: Michaël Koch, Ulla Erlandsson, Christer Måhl, Bengt Huldt, Anders Hagman, Lennart Olovsson och Anders Hammarbäck. Enhälligt.

Sekreterare: Martin Ulfving